

Primera part
MEMÒRIA

1. AFIRMATIU

Em dic Lady Love, diu la nena.

La nena té onze anys. És menuda per a la seva edat, tota cames marrons llargues i primes i grans ulls foscos. Lady Love és el nom que escriu a la primera línia dels treballs de l'escola i no el fa servir enlloc més. Va ser l'àvia qui l'hi va posar. Tota l'altra gent li diu Love-Love. Ho feia la Ma, quan enviava la Love-Love al mercat. Que els nens es vesteixin, Love-Love. No em molestis quan jugo a cartes, Love-Love. No em facis sermons, Love-Love.

Ningú no li diu Lady, i només el Dee li deia Love. Només Love.

Love, deia, fes una abraçada al teu Dee.

Dee és una abreviatura de Daddy, papa. De vegades a la Love-Love li fa vergonya, no per l'abraçada, perquè el Dee fa unes bones abraçades, sinó pel fet de dir-li Dee. Només les nenes riques diuen Daddy als pares. Una nena que viu als barris més pobres de Manila n'hauria de tenir prou amb Pa. Però ells són així, el Dee i la Love, la Love i el Dee, passejant pel carrer quan comença a arribar el vespre, amb la nena aixecant un braç magre per envoltar la cintura de l'home alt.

La Love-Love havia de ser la tercera de vuit germans, però el gran va agafar la ràbia i es va morir, i el segon rarament parava per casa. Li tocava a la Love-Love dir-li a la Ma que

parés de beure i al Dee que deixés de fumar. Ja tornes a estar borratxa, li deia a la Ma, i la Ma deia a la Love-Love que se n'anés.

La Love-Love patia per si es posaven malalts. Patia pels rumors que el seu pare es drogava. Patia perquè tots ells vivien allà on vivien, en un lloc on pràcticament qualsevol podia ser un confident dels polis.

La Ma i el Dee deien que tot anava bé. El Dee estava a punt de recuperar el carnet de conduir. La Ma guanyava diners fent manicures. Ja s'havien rendit al nou govern i havien promès que no tornarien a tocar mai les drogues.

Anem-nos-en d'aquí, va dir la Love-Love al Dee, però el Dee va riure i no hi va donar importància.

Anem-nos-en d'aquí, va dir a la Ma, però la Ma va dir que els petits havien d'anar a escola. Podem anar a escola a qualsevol lloc, va dir la Love-Love.

La Ma va fer que no amb el cap. Primer havien d'estalviar. No pateixis tant, va dir la Ma.

La Love-Love patia, i amb raó.

Love, va dir el seu pare, una nit d'agost.

Love, va dir, just abans que una bala li volés el cap.

La conec a casa de la seva tia. Seu en una butaca atrotinada. M'ajupo davant d'ella i allargo la mà per encaixar-l'hi. Almenys, una entrevista és un intercanvi. Digue'm el teu nom, i jo et diré el meu.

Em dic Pat, li dic a la Love-Love. Soc reportera.

Vaig néixer el 1985, cinc mesos abans que una revolució als carrers fes tornar la democràcia a les Filipines. Aquell any, aparentment, la meitat de mares de classe mitjana van posar a les seves filles Patricia. Evangelista, el meu cognom, habitual

al meu país, prové de la paraula grega *evangelos*, ‘portador de bones notícies’. És una ironia que em fan saber sovint.

La meva feina és anar a llocs on es mor gent. Faig l’equipatge, parlo amb els supervivents, escric els meus articles, i després torno a casa per esperar la següent catàstrofe. No espero gaire.

Et puc parlar d’aquests llocs. N’hi ha hagut molts durant els últims deu anys. Són els pobles¹ de la costa que van patir un tifó, on quan es van acabar les bosses per a les persones mortes van ficar els nadons a dins de motxilles. Són els vesants muntanyosos del sud, on uns periodistes van quedar enterrats vius sota capes de cotxes i cadàvers. Són els camps de cereals en territori rebel, i les ciutats de tendes de campanya fora de pobles ennegrits i les habitacions del darrere on les mares parlaven en murmuris dels infants que la desesperació els havia obligat a avortar.

En el meu camp de treball és útil tenir un vocabulari reduït. Els noms van primer, i després el recompte de víctimes. Els colors van bé per deixar ben endreçades les descripcions. La muntanya és verda. El cel és negre. La motxilla és blava, com els blaus a la galta esquerra de la dona.

Les paraules curtes o senzilles són precises. Són exactament el que són i es poden escriure més de pressa quan s’està acabant la bateria.

Les que més m’agraden són els verbs. Divideixen els reportatges en moviments lògics, del gallet al dit, del ganivet

¹ Un *barangay* és «la unitat política més petita del país». Segons l’Autoritat d’Estadística de les Filipines (<https://psa.gov.ph>), és més petit que una població o un municipi. Tot i que la traducció literal pot variar segons els usos, en aquest llibre es fa servir sempre *poble* [*village*] en lloc de *barangay*. El capità del poble (*barangay kapitan*) és un càrrec electe amb un mandat definit de tres anys.

al ventre: *ajupir-se, córrer, pegar, ofegar-se, disparar, esquinçar, rebentar, explotar*.

Durant els anys que han passat des de l'elecció de l'Excel·lentíssim Senyor President Rodrigo Roa Duterte, he recollit un nou grapat de paraules. S'alternen, canvien de lloc, es repeteixen en un ritme picat.

Matar, per exemple. És una paraula que el meu president fa servir sovint. La va dir almenys 1.254 vegades en els primers sis mesos de presidència, en contextos diversos i contra tot un ventall d'enemics. La va dir a minyons escoltes de quatre anys, prometen-los que mataria les persones que posaven obstacles al seu futur. La va dir als treballadors emigrats a l'estranger, explicant-los que al seu país hi havia feina matant drogoaddictes. Va dir als alcaldes acusats de tràfic de drogues que havien de penedir-se, dimitir o morir. Va amenaçar de matar activistes pels drets humans si el problema de les drogues empitjorava. Va dir als policies que els donaria medalles per matar. Va dir als periodistes que podien ser objectius legítims d'un assassinat.

«No faig broma», va avisar en un míting electoral el 2016. «Quan sigui president, diré a les forces armades, a la policia, que això és el que ordeno: trobeu aquestes persones i mateu-les, i punt».

Conec unes quantes dotzenes de morts pel nom. Al president no li importa. Ell té noms de sobres per a tots. Són addictes, camells, consumidors, traficants, monstres, bojos.

La Love-Love sap el nom de dos. Eren el Dee i la Ma.

Va ser amb un cop que va començar, a la porta equivocada, una mica més avall, al corredor. Hi va haver un enrenou, cops de punys a la fusta, els llogaters que protestaven i una porta darrere l'altra que es tancaven de cop, al ritme de la veu d'un home.

Negatiu, deia l'home. Negatiu, negatiu, negatiu.

L'home no va tardar gaire a arribar a la porta de la Love-Love. Obriu, va cridar l'home.

A dins, la Love-Love estava arrupida amb la seva mare. Eren les tres de la matinada. El Dee dormia profundament panxa enlaire, amb un dels nens petits arraulit al pit. Les altres criatures dormien escampades per l'habitació. L'home va clavar una puntada de peu a la porta.

Així, va pensar la Love-Love, seria com es moririen els seus pares.

La mare va obrir, per por que els homes de fora trenques-sin les finestres a cops i els matessin a tots amb una pluja de trets. Dos homes van irrompre a l'habitació. Tots dos portaven màscares que els tapaven tota la cara, amb forats per als ulls, el nas i la boca.

—Positiu —va dir un d'ells, dret davant del Dee. Aixeca't, va dir.

El Dee es va despertar de cop. Va intentar asseure's, però tenia un nen petit arraulit a sobre el pit. Va tornar a caure enrere. Love, va dir, abans que un dels homes el matés d'un tret. La bala li va sortir per la templa dreta. La sang va esquitxar el minut.

—Dee! —va xisclar la Love-Love.

El petit es va posar a bramar. La Ma plorava. Va plantar un grapat de papers davant de l'home que havia matat el seu marit. Allà hi havia la prova, va dir sanglotant, que s'havien reformat.

La Ma va caure de genolls. La Love-Love va estirar la seva mare fins que es va posar dreta. Va ser la Love-Love qui es va esmunyir per posar el seu cos entre el pistoler i la Ma. Va ser la Love-Love qui es va quedar dreta amb el canó de la pistola a

pocs centímetres del front. Va ser la Love-Love, tota ulls grossos i cames marrons llargues i primes, qui va maleir el pistoler i va demanar que la matés a ella en lloc de la mare.

Mati'm a mi, va dir, no a la meva Ma.

El segon pistoler va retenir el primer. No disparis, va dir. Només és una criatura.

Se'n van anar. No gaire estona. Quan van tornar, el primer pistoler es va girar de nou cap a la mare de la Love-Love i va aixecar l'arma.

—Som Duterte —va dir, i va buidar el carregador.

La Ma va morir de genolls.

La Love-Love va maleir els assassins. Malparits, va dir. Ja havíeu matat el meu Dee. Ara heu disparat a la Ma.

El pistoler va girar la boca de la pistola cap a la cara de la Love-Love.

Calla, va dir, o et matarem també a tu.

Quan van ser fora, la Love-Love va trobar el forat al cap de la Ma. La sang brollava entre els dits de la Love-Love. El Dee estava estès allà on havia caigut. Els ulls li havien quedat en blanc. La Love-Love volia abraçar-lo, però li feia por. No semblava el seu Dee.

—Dee —va fer la nena que es deia Love—. Ara m'abandones, Dee?

El 1945, el reporter Wilfred Burchett va cobrir la notícia de l'explosió d'una càrrega nuclear damunt de la ciutat d'Hiroshima per al diari londinenc *Daily Express*. Va parlar del que va qualificar de «la desolació més terrible i espantosa en quatre anys de guerra». Burchett va anar a Hiroshima equipat amb una pistola, una màquina d'escriure i una guia de conversa en japonès. «Escric d'aquests fets tan desapassionadament com

puc», va escriure Burchett, «amb l'esperança que serviran com a advertència al món».

Com Burchett, jo soc reportera. A diferència d'ell, no soc una corresponsal estrangera. M'he passat l'última dècada volant a ciutats bombardejades, comptant bosses de cadàvers i informant dels desastres, tant naturals com obra dels homes, que continuen afligint el meu país. I després van arribar els darrers sis anys documentant els assassinats comesos sota el govern del president Rodrigo Duterte.

El fet de ser una filipina que viu a les Filipines vol dir que, per a mi, no hi ha la possibilitat de tornar a casa després de treballar sobre el terreny. No tinc planificats set dies de filmació, amb els bitllets d'avió reservats i la possibilitat d'allargar l'estada; només em trobo més cadàvers, cada dia. No necessito un traductor que em digui que l'home que xiscla *putang ina* davant del cadàver del seu germà vol dir «fill de puta» i no «malparit». Entenc per què les caixes de morts es passen setmanes senceres en sales d'estar, i estic preparada per dir que no, amb tota mena d'excuses, quan una vídua tan desesperadament pobre que no es pot permetre els vint dòlars de la injecció de formaldehid que es fa servir per conservar un cadàver que es podreix m'ofereix un sandvitx en una vetlla.

En el moment àlgid de les matances, hi havia cadàvers cada nit. Set, dotze, vint-i-sis, la brutalitat reduïda a un paràgraf, de vegades només una frase cadascun. El llenguatge fallava a mesura que el recompte de cossos creixia. No hi ha sinònims de *sang* ni de *sagnar*. La sang no brolla quan arribo a l'escena del crim. No borbolleja ni raja. Reposa en bassals sota el llindar de les portes o, en el cas de l'home que anunciava viatges en els típics microbusos *jeepney* a qui van disparar davant d'un 7-Eleven, surt com un rierol de la boca.

Mort és una bona paraula per a un periodista en l'era de Duterte. La mort no negocia, requereix molt poca verificació. La mort és una cosa segura, té ossos, pell i carn, es pot tocar i veure i fotografiar i desenfocar per televisar-la. La mort, tant si és de 44 persones, com de 58, com de 27.000, és la mort.

Registro aquests fets tan sincerament com puc, però no els anoto de manera desapassionada. El fet de ser filipina també vol dir que entenc la culpa, de la manera complexa com només la pot conèixer una persona catòlica criada a les colonitzades Filipines. Sé per què un pare s'agenolla per netejar la sang del seu fill mentre murmura demanant perdó al linòleum. Sé que es considera responsable de no haver pogut aturar les quatre bales que han traspassat el cos del seu fill de trenta anys, front, pit i espatlles estretes, d'una manera que ell veu com el senyal de la creu; en el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant, amén. Sé tot això perquè soc filla del meu pare i entenc que, si bé la meua supervivència és un privilegi, el meu propi pare també resa.

El president Duterte va dir mateu els addictes, i els addictes van morir. Va dir mateu els alcaldes, i els alcaldes van morir. Va dir mateu els advocats, i els advocats van morir. De vegades els morts no eren traficants de drogues o alcaldes corruptes o advocats especialitzats en drets humans. De vegades hi havia criatures, però les mataven igualment, i el president deia que eren danys col·laterals.

Vaig veure moltes nenes durant els primers mesos de la guerra, i no totes van sobreviure per explicar les seves històries. La mateixa setmana que van matar els pares de la Love-Love, una nena de cinc anys que es deia Danica Mae va rebre un tret de bala destinat al seu avi.

Vaig parlar amb ell dins d'una habitació de ciment estreta i incòmoda on la cara de Jesucrist mirava benigneament des de dalt d'un calendari de paret. Es deia Maximo, i no va anar al funeral de la seva neta. La família li va dir que no s'hi acostés. Les seves filles li van prometre que el gravarien en vídeo amb els mòbils. Espera que el pugem a Facebook, van dir. Espera el vídeo del funeral, ja ens assegurarem que el puguis veure. Ell entenia per què no hi havia d'anar, i per què la seva família l'havia portat directament de l'hospital a una casa molt lluny d'on havia viscut la major part de la vida des que s'havia casat. Els homes emmascarats podien tornar a la casa i acabar la feina. Ningú no aniria a visitar la seva Danica Mae. Volia la Danica envoltada de gent plorant-la. Ella s'ho mereixia, i molt més.

En Maximo havia donat suport a la candidatura de Duterte. Encara portava la polsera de goma vermella i blava amb el nom del president estampat en blanc. En Maximo havia votat per Duterte perquè Duterte era un home fort. Era igual que en Maximo hagués pres drogues. Potser la Danica s'hauria mort igualment encara que Duterte no fos al palau, o potser no. L'únic que sabia ell era que hi havia hagut moltes morts, algunes d'homes de la mateixa llista on havien trobat el seu nom. La llista deia que era un traficant de drogues.

—Que vinguin i em matin, si poden —va dir—. Ho deixo en mans de Déu. Déu sap qui són els pecadors i qui diu la veritat.

Per tant, va esperar sol, un home corpulent amb una panxa dura i feixuga i els ulls vermells. Va plorar una mica, va resar una mica, es va netejar les ferides de bala a les quals podia arribar. Va trucar als pares de la Danica i els va demanar que s'inclinessin damunt del taüt i li xiuxiuegessin que l'avi l'estimava.

Els va demanar que diguessin que no hi anava per ella.

Fins a l'any que el president Duterte va ser elegit, em considerava una cínica del tipus més pràctic. Entenia que hi ha coses terribles que passen a bones persones. Sentia un orgull morbós pel fet de pertànyer a aquella raça especial de corresponsal per a qui és possible estar dreta al costat d'un cadàver i observar que el cos de dins de l'aigua probablement era d'una dona, que hi havia restes de pits a sota la samarreta groga descolorida, malgrat que a la cara de damunt de la samarreta li faltava pell i carn.

Si el meu periodisme tenia una jerarquia moral, a dalt de tot hi havia que la pèrdua d'una vida era el pitjor de tot, que calia evitar-la en tots els casos possibles. El concepte no era revolucionari. Havia crescut com a ciutadana de la democràcia més antiga del sud-est asiàtic i creia, com pensava que creia la majoria de la meva generació, en la llibertat d'expressió i els drets humans, i en el deure d'exigir una rendició de comptes del meu govern. Creia en la democràcia el 2009, quan vaig informar sobre els assassinats de trenta-dos periodistes. Hi creia el 2013, quan vaig cobrir el bombardeig de Zamboanga. Hi creia el 2015, quan l'arrogància del govern va enviar quaranta-quatre policies que no sospitaven res a morir a mans dels rebels en un camp. Creia en la democràcia més o menys de la mateixa manera en què creia en les frases breus i les paraules curtes.

Democràcia, com *assassinat*, és una paraula senzilla. La veia com un bé general oposada a un mal general. Quan parlava de democràcia, no em referia a l'administració sorgida de les eleccions. El govern, tots els governs, fallava sovint, sovint era còmplice, sovint era incompetent en general, hipòcrita i desconnectat de la realitat. La democràcia en què jo creia era la nació, una comunitat de milions de persones que veia la brutalitat com una aberració que calia condemnar amb tanta freqüència i vigor com fos necessari.

Encara creia en la democràcia quan vaig començar a comptar els morts del president Duterte. No entenia que la democràcia de la qual depenia el meu periodisme era una cosa només meva i d'una minoria d'altres persones. A la resta del país, la gent es moria, passava gana o quedava vídua o òrfena o era ignorada. En el món tal com l'imaginava Rodrigo Duterte, la nació era una colla d'idiotes i innocents atacats per lladres i criminals. La seva nació eren les males terres, on la pau s'havia trencat, cap ciutadà no estava segur i tots els drogoaddictes estaven armats i disposats a matar.

En Duterte vetllava per tu, i deia que la lluita s'havia d'acabar aquí, ara. A la merda els fleumes humanitaris. A fer punyetes la burocràcia. No hi hauria perdó, no hi hauria segones oportunitats, fins aquí s'havia arribat, havia traçat un límit i allà esperava amb l'escopeta carregada. La llei podia ser opcional, els criminals potser portaven el timó, però Duterte era un home que deia el que pensava i pensava el que deia, que potser et donaria un avís i llavors comptaria un, dos, tres.

Aquella era la República de les Filipines que Rodrigo Duterte prometia salvar. Si li donaven sis mesos, s'acabarien el crim i la corrupció. Si li donaven sis mesos, s'acabarien les drogues.

El van aplaudir, glorificar i, al final, invertir.

—Hitler va massacrar tres milions de jueus —va dir—. Ara hi ha tres milions de drogoaddictes. Jo me'ls carregaria amb molt de gust.

Al desembre, quan feia cinc mesos que havia començat la guerra, una altra nena va veure morir el seu pare. Es deia Christine, i tenia catorze anys.

Un dia, va dir, els policies van anar a casa seva buscant el Pa. A qui van trobar va ser la seva mare. Els policies van dir que la

mare de la Christine era drogoaddicta. Estava embarassada de vuit mesos. Se la van endur amb una furgoneta blanca. Quan el Pa va tornar a casa, tothom li va dir que fugís. La policia, deien els veïns, el mataria si el trobava.

El Pa va tornar a casa igualment, al cap d'uns mesos, tard a la nit. Va dir que trobava a faltar la canalla. Va fer espaguetis. Va cantar cançons. Va péixer els petits amb la mà. Va donar la meitat de la seva tassa de cafè a la Christine. Els va dir a tots que els estimava i que passaria un temps abans no tornés.

Van sentir crits a fora de la casa. Van aparèixer tres armes de foc a la finestra, amb els canons brillant sota el sol. La porta es va obrir de cop. Cinc policies van entrar corrent a la casa. Van fer que el Pa s'agenollés a la butaca i li van encastar la cara al coixí del darrere. Ell aferrava el document d'identitat. Deia que estava net. Sisplau, va dir, en lloc d'això, detingui'm. Tinc molts fills.

La policia va dir a la canalla que sortissin. La Christine va abraçar el Pa. Un dels policies la va llançar contra la paret.

Surt, va dir.

Però la Christine no va sortir, o almenys no va sortir prou de pressa. Era allà quan el policia va disparar al pare, a la nuca, al pit, de tan a prop que l'endemà el seu germà petit va posar un dit al forat del sofà i en va treure la bala.

La policia va dir que el Pa s'havia resistit. Van dir que era un traficant de drogues. Van dir que havien matat el Pa en defensa pròpia.

Després de la mort del Pa, va passar molt temps fins que la Christine va tornar a parlar. La primera paraula que va dir va ser *perdó*. Va demanar perdó a la seva àvia i als seus germans. Va demanar perdó perquè havia deixat anar el Pa el matí que el van matar. Si s'hi hagués agafat més fort, si l'hagués abraçat més, el Pa seria viu.

El mitjà de comunicació on treballa, *Rappler*, té un nom curiós. Els meus caps se'l van inventar a partir de *rap*, en el sentit de comentar, i de *ripple*, una onada petita. M'ho van explicar el dia que em van fer una entrevista de feina al tercer pis d'un edifici en un carrer que a l'estiu s'inundava. Havia estat a punt de ser *Rippler*, van dir, una cosa que fa onades, i s'hauria quedat així si algú no hagués observat que sonava d'una manera molt semblant a *nipple*, 'mugró'. Llavors vaig riure. Durant els primers mesos, totes les entrevistes sobre el terreny que feia anaven precedides d'una repetició del nom de l'empresa a fonts perplexes que estaven acostumades a les sigles de les cadenes de televisió: «Raffler, ha dit? Rapper? Rapeler?». Rappler, deia jo. Rap-pler. Sí, se'ns pot trobar a YouTube. No, no treballa per a YouTube. Al final em resignaria a dir el nom de pressa, i després els proposava enviar un enllaç de Facebook als seus nebots adolescents.

Vaig entrar a *Rappler* al final de l'estiu de 2011. Tenia vint-i-sis anys, i tot i que no creia, a diferència de *Rappler*, que les xarxes socials farien del món un lloc millor, sí que creia que el periodisme podria obrir una mica de camí si ens hi esforçàvem prou. *Rappler* creia que podia produir el nou corresponsal de l'era digital, un equip d'una sola dona capaç de fer fotografies, gravar vídeos, fer preguntes, piular en directe les novetats, entregar articles escrits i arribar abans que la competència, sense deixar de rodar un reportatge filmant amb només un dispositiu per accedir a internet i un iPhone amb un trípod. L'experiment estava condemnat al fracàs, almenys per la part que em tocava. Jo era la periodista que es perdia de camí cap a l'oficina i que s'estava mitja hora per formar una sola frase. Podria, atès que això és un exercici de memòria, parlar de les discussions sobre el nombre de paraules, els programes d'edició i el color taronja que van triar per al logo. Podria

escriure de la tarda que els editors finalment van comprar un sofà després de descobrir massa vegades periodistes dormint a sota d'escriptoris. Podria escriure sobre el dia que vaig fer plorar de frustració una futura Premi Nobel de la Pau. Era culpa meva, però encara afirmo que va començar ella.

Aquestes anècdotes són totes veritat, però el que també és veritat és que *Rappler* em va enviar molts cops a llocs on la vida quotidiana acabava amb un cadàver a terra. Demaneu-me que us expliqui alguna història de *Rappler* i us diré que totes les històries de *Rappler* són també històries de gent que ens explicava la seva. Soc una reportera de traumes. La gent com jo treballem en l'espai incòmode entre el que és i el que hauria de ser. Els meus reportatges no oferien solucions, no proposaven la salvació. Jo no traficava amb esperances. De vegades, si estàvem de sort, un lector s'oferia a pagar una caixa de morts, o una cadira de perruqueria nova per a un barber de Guiuan que havia perdut la botiga a causa d'una tempesta.

Tots els reportatges començaven amb la normalitat perquè això subratllava el que passaria a continuació. El cel blau abans de la inundació de cadàvers. El petó per dir adeu abans de la ràfega de bales. Una vegada, després que el supertifó Haiyan deixés Tacloban convertida en runa, vaig seure darrere d'una càmera de cara a un home que m'havia demanat si podia emetre un missatge per al seu fill. Vaig enfocar, vaig pitjar el botó de gravar. Torna a casa, sisplau, va dir l'Edgardo, perquè el papa farà espaguetis per al sopar de Nadal. El seu fill havia desaparegut, probablement s'havia ofegat, però l'Edgardo intentava connectar-hi igualment perquè potser la normalitat portaria el seu fill a casa.

Vaig escriure sobre coses terribles que van passar perquè aquestes coses no haurien d'haver passat i no haurien de tornar

a passar. Llavors un dia l'home que seria president va prometre la mort dels seus propis ciutadans. El que era terrible es va convertir en normal, entre rotunds aplaudiments.

Una nit rere l'altra, als barris pobres ressonaven trets. Aquelles històries també començaven amb la normalitat. M'he despertat, deia l'amant d'algú, i ell no era al meu costat. M'estava banyant, deia la mare d'algú, quan he sentit els crits. Era a casa, deia la filla d'algú, quan el policia ha esbotzat la porta d'un cop de peu i ha disparat al meu pare. Jo escrivia el que podia i, si bé hi havia molta gent de dol, també n'hi havia molta que llegia sobre els morts i deia que encara n'hi hauria d'haver més.

Rappler amb prou feines tenia quatre anys quan el president Duterte va ser elegit. Érem molt pocs, però fèiem el que podíem per informar de la corrupció i els abusos de poder, juntament amb la guerra contra la droga. El president Duterte va posar un altre nom a *Rappler*. Va dir que publicàvem notícies falses. Va dir que érem periodistes a sou. Ens van acusar d'evasió fiscal i de ciberdifamació i de violar les normes sobre la propietat els mitjans. Ens van retirar la llicència per funcionar. Es va prohibir als nostres periodistes cobrir els actes del president. Cada dia rebíem amenaces per les xarxes socials. Com que érem dones, entre les amenaces hi havia la violació.

Vaig publicar moltes notícies, cadascuna construïda al voltant d'un cadàver que abans havia tingut nom, encara que l'única dada de què partia jo fos «Cadàver sense identificar núm. 4». Vaig escriure que a la Danica, de cinc anys, la van matar abans que pogués estrenar l'impermeable rosa nou. Vaig escriure que en Jhaylord era el preferit de la seva mare, que l'Angel portava una nina Barbie la nit que la van matar. Acumulava un detall sobre l'altre, tots, el color de la sabata, el to del crit, el fet que

l'home mort portava unes calcetes de biquini vermelles i blanques quan van despullar el seu cadàver al carrer.

—Voldria ser sincer amb vosaltres —va dir el president—.
Són humans? Quina és la vostra definició d'ésser humà?

Aquesta és la Danica Mae Garcia, la neta d'en Maximo.

Aquest és en Constantino de Juan, el Pa de la Christine.

Aquests són el Dee i la Ma de la Love-Love.

Aquest és l'home que els va matar.

—Som Duterte —va dir l'home que duia una màscara.

Vaig néixer l'any que la democràcia va tornar a les Filipines.
Soc aquí per informar de la seva mort.

2. LA MAJORIA SUPERVIVENT

En la història que explicava el meu avi, el primer home blanc va arribar en una flota de cinc naus de guerra encapçalades per la *Trinidad*.

Era el 1521. La flotilla havia sobreviscut a més d'un any de desgràcies i motins. El capità de la *Trinidad*, un aventurer barbut que es deia Fernão Magalhães, va veure una illa boscosa que s'estenia de banda a banda de l'horitzó. Els homes de la *Trinidad* van caure de genolls, van lloar Déu i, com que se'ls havia acabat el rom, a continuació van procedir a emborratxar-se a consciència amb taronjada Bireley's i vi d'arròs Siu Hoc Tong.

Magalhães va tirar l'àncora. Va cridar una barca carregada de nadius que passava per allà.

«Per demostrar que tenia bones intencions», deia el meu avi, «Magalhães va manar al seu majordom que li portés unes quantes gorres vermelles, miralls, pintes, picarols i l'equivalent del segle XVI del que ara coneixem com el vestit zoot. Magalhães ho va regalar tot al cap dels nadius i li va dir: "Això no ho trobaràs en cap catàleg de la Sears Roebuck. Són la ultimíssima moda en equipament per al caçador de caps ben vestit, queda-te'ls com a regal de part meva i del rei, i per casualitat no deus tenir cap lingot d'or de sobres, per aquí?"».

Quan dic que el meu avi explicava la història de Magalhães, no vull dir que me l'expliqués a mi, sinó a la gent que pot-

ser havia adquirit un llibre distribuït per la Philippine Book Company, escrit per Mario P. Chanco el 1951. «The Fredding of Ferdinand Magellan» és una del grapat de rondalles que va publicar mentre es dedicava al seu ofici de periodista. El meu avi, com va escriure amb afecte un dels seus amics, «es permetia massa sovint acotacions frívols i comentaris irreverents, sobretot quan escrivia de Coses Serioses».

I així el seu Magalhães imaginari va continuar navegant per l'arxipèlag que més endavant es convertiria en les illes Filipines. Es va trobar amb altres nadius, va intercanviar la seva càrrega per or i espècies, fins que es va trobar amb el ferotge cap de l'illa de Mactan, Lapu-Lapu. Lapu-Lapu es negava a pagar tribut a Magalhães o a jurar fidelitat al rei d'Espanya.

«Naturalment», explicava el meu avi, «això va posar de mal humor Magalhães, perquè, oi que ell estava escampant la bona voluntat i les benediccions del seu monarca per il·lustrar els infidels d'arreu del món i que en traguessin profit? Quina importància tenia que aquella bona voluntat s'oferís a punta de mosquet? No era tot el mateix, al final?».

Els conquistadors van desembarcar, i van caminar per l'aigua fins a la costa després de disparar «una andanada terrible a les platges». Allà els van rebre els homes de Mactan, armats amb llances, que «se'ls van tirar al damunt com dimonis venjadors». Magalhães va caure víctima d'una estaca de bambú esmolada. Els seus homes se'n van anar, una colla destrossada amb només dos vaixells supervivents de la magnífica flotilla.

«Quant a Magalhães», conclouïa el meu avi, «es va quedar allà on l'illa de Mactan se l'havia carregat. I la lliçó d'aquesta història és: la pròxima vegada que demaneu alguna cosa, digueu sisplau».

Cap lector no confondrà el meu avi amb un historiador, però la seva versió de quan els conquistadors espanyols i les seves naus van arribar per primera vegada a les Filipines té una vaga semblança amb la realitat. Lapu-Lapu de Mactan i els seus guerrers, que van matar Fernão Magalhães amb fletxes enverinades, van endarrerir la invasió espanyola de les Filipines gairebé mig segle. Un altre intent de reclamar els territoris per part de Ruy López de Villalobos, el 1544, va fracassar. L'únic èxit de Villalobos va ser deixar un nom per a les illes de les quals la seva gent l'havia fet fora: *las islas Filipinas*, en honor del futur rei d'Espanya Felip II.

No va ser fins al 1565, amb l'arribada de Miguel López de Legazpi, que les illes finalment van quedar sota el domini de l'imperi espanyol. Durant les dècades següents, els galions espanyols hi van descarregar soldats i governadors i frares amb tonsura. Van ensenyar la meua gent a agenollar-se davant del Déu catòlic i a patir davant dels seus enviats terrenals, però els espanyols aviat van descobrir que la seva nova colònia del sud-est no estava disposada a suportar anys de violacions i rosaris. Hi va haver societats secretes i revoltes armades, insurgència silenciosa i execucions públiques. Cap al final, els espanyols intentaven fer servir tant la força com la conciliació, executant un escriptor per aquí, exiliant un revolucionari per allà.

Al final del segle XIX, les Filipines no van ser les úniques que es van rebel·lar contra la Mare Pàtria. A Mèxic, Puerto Rico i Cuba també hi va haver revoltes, just quan Theodore Roosevelt, vicesecretari de Marina dels Estats Units, feia campanya per expandir les fronteres nord-americanes. El 1898 els Estats Units van declarar la guerra a Espanya per protegir els seus interessos a Cuba. Els enfrontaments es van escampar pels marges del minvant imperi espanyol.

Es tractava del «destí manifest» dels Estats Units aplicat a gran escala. Un exèrcit de 125.000 voluntaris va marxar contra Santiago de Cuba. Els Rough Riders de Roosevelt van passar com un tro per les Guásimas i les Lomas de San Juan. Es va enviar una flota de guerra amb l'Esquadró Asiàtic dels EUA a la capital de la presència espanyola a l'Àsia: Manila.

No vam guanyar la guerra contra Espanya, perquè els Estats Units es van apropiat de la victòria.

La batalla de Cavite va ser una desfeta. Molts vaixells espanyols es van enfonsar. La resta van ser capturats. Les baixes nord-americanes van ser insignificants.

Així és com el comodor George Dewey va dominar el mar, però els filipins van lluitar a terra, alliberant les ciutats de la costa una darrere l'altra amb un cost de milers de vides. Era la recta final d'anys de revolució armada dels nadius. El general Emilio Aguinaldo, retornat de l'exili a Hong Kong, va dir als seus homes que es reunissin en gran nombre allà on veiessin onejar la bandera dels Estats Units. Els nord-americans, va dir, «pel bé de la humanitat i per les lamentacions de tanta gent perseguida», havien estès «el seu mantell protector sobre el nostre estimat país».

Les milícies armades filipines es van aliar amb els Estats Units. El general Aguinaldo va declarar la independència. Espanya es va negar a hissar la bandera blanca davant dels filipins i els Estats Units van ocupar el seu lloc amb molt de gust. Els EUA i Espanya van negociar un tractat secret per deixar fora els habitants de les illes i van lluitar en una batalla coreografiada. Es va arriar la bandera espanyola. Va onejar la dels Estats Units. Les tropes filipines envoltaven Manila, on els seus propis aliats els impedié entrar.

Al cap de quatre mesos, el president McKinley va exigir que els filipins reconeguessin «l'ocupació militar i l'autoritat dels Estats Units». El tractat signat a París entre els Estats Units d'Amèrica i el Regne d'Espanya justificava així la venda de tota una colònia pel preu de saldo de 20 milions de dòlars.

Des de l'altra banda del mar, a Anglaterra, Rudyard Kipling va escriure animant els cavallers del nou imperi americà a fer seva «la càrrega de l'home blanc».

Aneu, lligueu els vostres fills a l'exili
per servir els vostres captius;
per atendre, sota l'arnès pesant,
uns pobles agitats i salvatges:
gent sorruda, acabada de conquerir,
mig dimoni i mig infant.

Els ciutadans mig dimoni i mig infant de l'efímera República Filipina van exigir l'alliberament que els fills de la llibertat havien promès. Els Estats Units van respondre amb mà de ferro. Van massacrar insurgents. Van arrasar ciutats. Potser William Howard Taft va tractar els filipins de «germans petits i bruns» d'Amèrica, però els soldats que hi havia sobre el terreny cantaven una cançó diferent quan marxaven. De tant en tant hi va haver desercions a favor de la causa filipina, però els soldats afroamericans que van canviar de bàndol van ser executats pels seus principis.

Així va començar el regnat del nou imperi americà, comprat per un president blanc del Nou Món a un rei blanc del Vell Món.

Vam ser Espanya i, durant els quaranta-vuit anys següents, vam ser Amèrica.